

Wrocław 2050

WRO 2050

Wielodzinowe
scenariusze
przyszłości

SUPLEMENT

Konsekwencje
wojny w Ukrainie
dla Wrocławia

Czerwiec 2022

Wrocław
miasto spotkań

SPIS TREŚCI

Wstęp **5**

Streszczenie menedżerskie **6**

Metodologia **7**

ETAP 1: Analiza kluczowych niepewności
wrocławskich w kontekście
wydarzeń w Ukrainie **7**

ETAP 2: Ocena szans realizacji scenariuszy **8**

ETAP 3: Analiza konsekwencji wojny
w Ukrainie dla przyszłości Wrocławia **8**

Analiza kluczowych niepewności wrocławskich
w kontekście wydarzeń w Ukrainie **10**

Możliwe konsekwencje
wojny w Ukrainie **10**

Możliwy dalszy rozwój wydarzeń **12**

Wnioski płynące z analizy wrażliwości
scenariuszy wrocławskich na konsekwencje
wydarzeń w Ukrainie **14**

Ocena szans realizacji scenariuszy **17**

Weryfikacja ścieżek dojścia do scenariuszy dla Wrocławia 2050 **18**

SCENARIUSZ 1: Silne państwo **19**

SCENARIUSZ 2: Zakładnicy Gospodarki **20**

SCENARIUSZ 3: „Slow life” **20**

SCENARIUSZ 4: Technologiczna ekspansja **21**

Analiza konsekwencji wojny w Ukrainie dla przyszłości Wrocławia **23**

Przyszłość kompetencji samorządów **23**

SCENARIUSZ 1: „Silne państwo” **23**

SCENARIUSZ 2: „Zakładnicy gospodarki” **24**

SCENARIUSZ 3: „Slow life” **25**

SCENARIUSZ 4: „Technologiczna ekspansja” **25**

Konsekwencje wojny w Ukrainie dla Wrocławia **26**

Konsekwencje społeczno-polityczne **31**

Konsekwencje ekonomiczno-gospodarcze **32**

Podsumowanie **34**

WSTĘP

Kiedy publikowaliśmy raport „Wrocław 2050. Wielodzinowe scenariusze przyszłości” inwazja Federacji Rosyjskiej na Ukrainę pozostawała w sferze niepewności, a zmiany, które w związku z tym mogły czekać Europę, mogły wydawać się odległe. Rosyjska inwazja na Ukrainę to niewątpliwie ogromna tragedia humanitarna oraz znak nowej ery w dziejach nie tylko Ukrainy, lecz również Europy. Wojna przyniosła ze sobą pasmo szerokich i dalekosiężnych konsekwencji dla naszego kontynentu, a nawet świata, wywołując kryzys uchodźczy, żywnościowy, energetyczny i gospodarczy.

Dlatego też tak ważnym jest, aby przeanalizować konsekwencje wojny, zarówno te obecne, jak i te możliwe, i zastanowić się, jak mogą one wpłynąć na rozwój naszych państw, regionów i miast. Pomoże nam to lepiej przygotować się na to co niesie, bez wątplenia niełatwa, przyszłość.

Chociaż przyszłości nie da się dokładnie przewidzieć, a nawet właśnie dlatego, należy rozważać różne możliwe ścieżki rozwoju wydarzeń. Obecnie nie wiemy, jak zakończy się konflikt w Ukrainie. Jednak z pewnością pociągnie on za sobą skutki oddziałujące na różne aspekty naszej rzeczywistości. Z tej przyczyny rozważymy różne potencjalne konsekwencje wojny dla czterech możliwych scenariuszy przyszłości i wyłonimy najistotniejsze aspekty dotyczące Wrocławia.

Zapraszam do lektury raportu z nadzieją, że pomoże on budować Wrocław odporny na potencjalne zagrożenia i wspólnie tworzyć przyszłość.

KACPER NOSARZEWSKI
Partner – 4CF

STRESZCZENIE MENEDŻERSKIE

Suplement „Konsekwencje wojny w Ukrainie dla Wrocławia” ma za zadanie ustalenie potencjalnych konsekwencji wojny w Ukrainie dla Wrocławia, a także ponowną analizę założeń przyjętych w raporcie „Wrocław 2050. Wielodzielnicowe scenariusze przyszłości”.

W pierwszej części, *Analiza kluczowych niepewności wrocławskich w kontekście wydarzeń w Ukrainie*, dokonano identyfikacji potencjalnych ścieżek rozwoju i rozwiązania sytuacji w Ukrainie. Za najbardziej prawdopodobne uznano ścieżki: Nowa zimna wojna, Podzielona Ukraina, Pro-zachodnia Ukraina. Zidentyfikowano także główne konsekwencje, które dotyczą: wzrostu znaczenia NATO i Chin na arenie międzynarodowej, zwiększonych migracji ludności, nasilenia antagonizmów na tle narodowościowym, odejścia od rosyjskich węglowodorów w Unii Europejskiej, postępującego kryzysu ekonomicznego, a także rozwoju i zwiększonych inwestycji w technologie wojskowe.

Następnie zweryfikowano wrażliwość kluczowych niepewności wrocławskich na potencjalne konsekwencje wojny. Analiza wykazała, że w kontekście wydarzeń w Ukrainie uprawdopodobnia się scenariusz „Zakładnicy gospodarki”, dla którego żadne z kluczowych założeń nie zostało osłabione w bardzo dużym stopniu. Relatywnie mało wrażliwy na te wydarzenia jest również scenariusz „Silne państwo”. Najbardziej podatny na sytuację okazał się scenariusz „Slow life”, którego realizacja stała się mniej prawdopodobna.

W drugiej części raportu, *Ocena szans realizacji scenariuszy*, przeanalizowano możliwe ścieżki dojścia do scenariuszy, tj. warunki, które w obecnej sytuacji musiałyby zostać spełnione, aby dany scenariusz mógł się zrealizować w formie jak najbliższej tej oryginalnej. Najistotniejszym warunkiem do realizacji scenariuszy okazało się przywrócenie globalnej współpracy, ponieważ obecna sytuacja tworzenia bloków państw osłabia założenia scenariuszy. Nawiązanie ponownej, efektywnej współpracy globalnej możliwe wydaje się w sytuacji wcześniejszej lub późniejszej zmiany jakościowej na szczytach władzy w Rosji i ponownego zbliżenia tego kraju w relacjach z Zachodem.

W ostatniej części, *Analiza konsekwencji wojny w Ukrainie dla przyszłości Wrocławia*, przeanalizowano potencjalną przyszłość kompetencji samorządów dla każdego ze scenariuszy, co posłużyło jako przygotowanie do dalszych rozważań. Najbardziej ograniczone kompetencje samorządów terytorialnych manifestowałyby się w scenariuszu „Silne państwo”, natomiast najszerze byłyby w scenariuszu „Slow life”.

Finalnie, zidentyfikowano kluczowe konsekwencje wojny dla Wrocławia. Najistotniejsze zagrożenia dotyczą napięć społecznych i radykalizacji, a także spowolnienia gospodarczego (w krótkim okresie także ubóstwa energetycznego). W dłuższym okresie pojawiły się jednak potencjalne szanse, takie jak rozwój branży IT we Wrocławiu, postępująca transformacja energetyczna oraz możliwości współpracy regionalnej.

METODOLOGIA

Niniejszy suplement opiera się na trzech głównych elementach:

- Raport „Wrocław 2050. Wielodzielnicowe scenariusze przyszłości”
- Warsztacie wewnętrznym 4CF PnyX
- Warsztacie wewnętrznym z Urzędem Miejskim Wrocławia

Rezultaty wyżej wymienionych elementów zostały poparte dalszą analizą i desk researchem.

1

ETAP 1 Analiza kluczowych niepewności wrocławskich w kontekście wydarzeń w Ukrainie

Pierwszy etap projektu opierał się na wewnętrznym warsztacie 4CF oraz Raportie „Wrocław 2050. Wielodzielnicowe scenariusze przyszłości”.

W warsztacie wewnętrznym, który odbył się 9 maja 2022 r., wzięło udział 6 analityków i analityczek ds. foresightu. Warsztat odbył się z wykorzystaniem autorskiej aplikacji internetowej 4CF PnyX, która pozwala na przebieg kreatywnej dyskusji online ze zautomatyzowanym wnioskowaniem. Jest to narzędzie wspierające grupową dyskusję i analizę, które ułatwia szeregowanie i ocenę wniosków.

W trakcie warsztatu uczestnicy wyłonili główne konsekwencje wojny w Ukrainie, dotyczące szerokiego spektrum zagadnień na poziomie Ukrainy, Polski, Europy i świata. Były to konsekwencje dotyczące kontynuacji obecnego biegu wydarzeń w Ukrainie. Prawdopodobieństwo każdej z nich zostało ocenione przez wszystkich uczestników warsztatu.

Ponadto poprzez warsztat zidentyfikowano siedem możliwych ścieżek rozwoju wojny w Ukrainie – wzięto pod uwagę to, jak może się zmieniać charakter konfliktu i jakie mogą być jego potencjalne rozstrzygnięcia. Następnie możliwe ścieżki rozwoju oszacowano względem poziomu prawdopodobieństwa. Do każdej z potencjalnych ścieżek rozwoju sytuacji przyporządkowano możliwe konsekwencje.

Poza ścieżkami rozwoju konfliktu wskazano cztery potencjalne wydarzenia o niskim i skrajnie niskim prawdopodobieństwie, których realizacja prowadziłaby

jednak do dekonstrukcji rzeczywistości (nieprzewidywalnego dalszego toku wydarzeń i wyłonienia się nieznanego, trudnego do przewidzenia porządku świata).

Kolejnym krokiem, w celu wstępnego określenia, które spośród czterech scenariuszy dla Wrocławia 2050 nakreślonych w raporcie „Wrocław 2050. Wielodzinowe scenariusze przyszłości” są najbardziej, a które najmniej podatne na skutki wojny w Ukrainie, było przeanalizowanie, w jaki sposób konsekwencje dotychczasowych wydarzeń oraz potencjalnych przyszłości mogłyby oddziaływać na rozstrzygnięcia kluczowych niepewności dla Wrocławia.

2

ETAP 2 Ocena szans realizacji scenariuszy

W drugim etapie oceniono szanse realizacji czterech scenariuszy w kontekście konsekwencji wojny w Ukrainie. W tym celu przeprowadzoną wcześniej analizę wrażliwości kluczowych założeń scenariuszy dla Wrocławia pogłębiono o analizę wrażliwości innych, istotnych elementów składających się na treść scenariuszy.

Dla każdego ze scenariuszy zidentyfikowano od 28 do 40 dodatkowych twierdzeń o wyraźnym wpływie na ostateczny wydzwięk scenariusza i jego konsekwencje dla Wrocławia. Dla każdego z tych twierdzeń oceniono potencjalny wpływ aktualnych i przyszłych konsekwencji wojny w Ukrainie w sposób analogiczny do oceny przeprowadzonej dla założeń kluczowych. Rezultatem pogłębianej analizy jest zestawienie zawierające wyniki oceny wpływu wojny na kluczowe oraz inne istotne założenia scenariuszy wrocławskich.

Następnie opisano czynniki/warunki, które musiałyby zostać wprowadzone/ spełnione, aby cztery scenariusze wrocławskie mogły się zrealizować w takim (lub podobnym) kształcie, w jakim były one opisane w raporcie „Wrocław 2050. Wielodzinowe scenariusze przyszłości” pomimo wojny w Ukrainie. Dotyczą one głównie możliwych rozstrzygnięć konfliktu, jakie musiałyby się zmaterializować, aby dany scenariusz się urzeczywistnił.

3

ETAP 3 Analiza konsekwencji wojny w Ukrainie dla przyszłości Wrocławia

Ostatni etap bazował na wynikach poprzednich części projektu oraz na warsztacie przeprowadzonym wspólnie z Urzędem Miejskim Wrocławia. Warsztat został przeprowadzony 3 czerwca 2022 r. z grupą 20 uczestników i uczestniczek z Urzędu Miejskiego.

Opierał się on na dwóch częściach – w pierwszej uczestnicy zapoznali się ze zmodyfikowanymi scenariuszami przyszłości do 2050 roku (powstałymi w pierwszym etapie projektu) i dla każdego ze scenariuszy przeanalizowali potencjalne zmiany w kompetencjach jednostek samorządu terytorialnego.

W drugiej części warsztatu uczestnicy zapoznali się z możliwymi konsekwencjami wojny w Ukrainie (zidentyfikowanymi w pierwszym etapie projektu). Z listy konsekwencji, obejmujących zagadnienia związane z polityką, ekonomią, społeczeństwem, ekologią, technologią i prawem, uczestnicy wybrali te zagadnienia, które będą najistotniejsze dla przyszłości Wrocławia.

Następnie, uczestnicy sprecyzowali konsekwencje danych zagadnień dla Wrocławia, określili ich poziom wpływu i czas dojrzewania, a także strategię zarządzania ryzykiem, którą mógłby wobec nich przyjąć Wrocław (spośród: akceptacji, łagodzenia, unikania i przeniesienia). Pozwoliło to stworzyć matrycę najistotniejszych konsekwencji wojny w Ukrainie dla Wrocławia.

ANALIZA KLUCZOWYCH NIEPEWNOŚCI WROCŁAWSKICH W KONTEKŚCIE WYDARZEŃ W UKRAINIE

Analiza opiera się na możliwych konsekwencjach wojny w Ukrainie (jak i tych zachodzących już obecnie). W pierwszej części tego etapu wyszczególniono spodziewane konsekwencje konfliktu. Następnie opisano możliwe ścieżki rozwoju i zakończenia wojny w Ukrainie. W ostatniej części przeanalizowano natomiast wpływ spodziewanych konsekwencji na rozstrzygnięcie kluczowych niepewności dla Wrocławia.

Możliwe konsekwencje wojny w Ukrainie

W toku wewnętrznego warsztatu zrealizowanego z wykorzystaniem narzędzia 4CF Pnyx zidentyfikowano możliwe konsekwencje dotychczasowych wydarzeń w Ukrainie, jakie z wysokim prawdopodobieństwem oddziaływać będą na Wrocław w perspektywie 2050 roku. Tabela poniżej podsumowuje zidentyfikowane zagadnienia.

KATEGORIA	SPODZIEWANE KONSEKWENCJE
Polityczne	Wzrost globalnej pozycji politycznej Chin
	Wzrost znaczenia NATO (silniejsze, bardziej umocnione, zjednoczone)
	Bliski sojusz i zacieśnienie współpracy gospodarczej między Polską i Ukrainą
Ekologiczne	Przyspieszenie procesu dekarbonizacji przez kraje Unii Europejskiej
	Spowolnienie dekarbonizacji w skali globalnej
	Przejsiowy wzrost niskiej emisji w Polsce

KATEGORIA	SPODZIEWANE KONSEKWENCJE
Społeczne	Stale zwiększanie liczebności mniejszości ukraińskiej w Polsce
	Emigracja zarobkowa ludności rosyjskiej
	Nasilenie antagonizmów narodowościowych w Unii Europejskiej
	Nasilenie radykalizmu prawicowego w Europie i w Polsce (głównie wobec imigrantów)
	Nasilenie kryzysu mieszkaniowego w Polsce (przynajmniej do 2030 roku)
	Nasilenie peryurbanizacji i suburbanizacji w związku ze wzrostem zapotrzebowania na mieszkania w Polsce
	Wzrost społecznej akceptacji dla broni autonomicznej w Europie
Technologiczne	Silny skok w rozwoju technologii wojskowych
	Nasilenie cyberzagrożeń. W szczególności ataków ze strony innych państw
	Zwiększenie inwestycji unijnych w innowacje technologiczne w zakresie zielonej energii
Ekonomiczne	Odejście Polski i UE od importu węgłowodorów z Rosji
	Trwający dekadę globalny kryzys ekonomiczny. Napędzany między innymi rosnącymi cenami energii i surowców
	Załamanie rynków globalnych. Utworzenie kilku bloków polityczno-gospodarczych
	Rosnące wydatki na obronność w państwach europejskich (co najmniej do roku 2040)
	Obniżenie poziomu inwestycji zagranicznych w Polsce w perspektywie kolejnych kilku lat
	Utrzymująca się podwyższona inflacja (możliwa aż do 2040 roku)
Prawne	Wzrost cen energii (co najmniej do 2030 roku)
	Odzwierciedlone w legislacji działanie w warunkach podwyższonego zagrożenia krajów UE co najmniej do roku 2040
Inne	Upolitycznienie ekonomii. Gospodarka narzędziem nacisków politycznych
	Nasilenie znaczenia wojen informacyjnych

TAB. 1 Konsekwencje rozwoju wojny w Ukrainie

Możliwy dalszy rozwój wydarzeń

Przyszłość Wrocławia zależeć będzie nie tylko od zdarzeń, które zaszły dotychczas, lecz także od dalszego przebiegu wydarzeń w Ukrainie. Dlatego zespół 4CF nakreślił kilka wariantów możliwego rozwoju sytuacji. W szczególności pod uwagę wzięto to, jak zmieniać się może charakter konfliktu oraz jakie są jego potencjalne rozstrzygnięcia.

Rozważając dalszy charakter konfliktu w Ukrainie, wzięto pod uwagę dwie kluczowe zmienne. Jedną z nich było nasilenie działań militarnych (od całkowitego ich zawieszenia i podpisania porozumienia pokojowego, przez ograniczony terytorialnie i militarnie charakter działań zbrojnych, po wojnę wyniszczającą prowadzoną z użyciem broni masowego rażenia, w tym broni jądrowej). Drugą zmienną stanowiło to, na obszarze jakich państw toczony może być konflikt. Czy ograniczy się on wyłącznie do Ukrainy, czy rozleje się na inne kraje regionu, czy i w jakim zakresie dojdzie do otwartego konfliktu z NATO i w końcu – czy obejmie swoim zasięgiem cały świat, przeradzając się w III wojnę światową. W zakresie potencjalnych rozstrzygnięć konfliktu rozważano to, jak długo może trwać konflikt, jakie mogą być Ukraina i Rosja po jej zakończeniu oraz co mogłoby się stać, gdyby konflikt objął więcej państw.

W efekcie pogłębionej dyskusji i analizy powyższych czynników wyłoniono siedem możliwych przyszłości na najbliższą dekadę (o różnym prawdopodobieństwie realizacji), które mogą mieć wpływ na możliwość realizacji scenariuszy 2050 dla Wrocławia. Są to (w nawiasach podano szacowanie prawdopodobieństwa):

Gorąca wojna w Europie NISKIE ■■■■■■

W przyszłości tej Rosja i Zachód prowadzą bezpośrednie działania wojenne (wojny zastępcze) w niewchodzących w skład NATO państwach Europy Wschodniej. Działania wojenne w tej przyszłości rozlać się mogą poza Ukrainę, np. na Mołdawię, Gruzję, Białoruś czy kraje bałkańskie.

Nowa zimna wojna WYSOKIE ■■■■■■

Świat w tej przyszłości podzielił się na dwa, niemal niezależne gospodarczo i wrogie sobie bloki. Sprawy ważne dla przyszłości świata nie są już w ogóle dyskutowane na szczeblu ogólnosiwiatowym.

Przewrót pałacowy BARDZO NISKIE ■■■■■■

Przewrót pałacowy w Rosji i ustanowienie nowej, odcinającej się od spuścizny Putina władzy, spowodował nowe otwarcie w stosunkach tego kraju z Zachodem.

Pro-zachodnia Ukraina WYŻSZE NIŻ ŚREDNIE ■■■■■■

W przyszłości tej wojna w Ukrainie dobiegła końca, a władze tego kraju utrzymują zdecydowanie prozachodni kurs. Kraje UE oraz USA wspierają proces odbudowy kraju. Społeczeństwo ukraińskie jest euroentuzjastyczne. Kraj nie tylko odbudowuje się ze zgliszczy wojennych, ale przechodzi szereg reform (w tym antykorupcyjnych), które pozwolą mu na szybkie dołączenie do UE.

Ukraina w chaosie NIŻSZE NIŻ ŚREDNIE ■■■■■■

W przyszłości tej działania wojenne w Ukrainie wyszły z gorącej fazy, jednak na niektórych jej terenach (zwłaszcza na wschodzie i południowym wschodzie) wciąż rezydują wojska okupacyjne i tlą się zarzewia konfliktu. Nie podpisano dotychczas

żadnych porozumień pokojowych. Dokonano częściowej odbudowy zniszczeń z początku wojny. Dalszy rozwój wydarzeń wciąż jest niepewny.

Ukraina podporządkowana Rosji BARDZO NISKIE ■■■■■■

W tej przyszłości Rosja wygrała wojnę podporządkowując sobie całe terytorium Ukrainy. Nie została ona włączona do Rosji, ale stała się drugą Białorusią z podporządkowaną Moskwie władzą w Kijowie. Ludność cywilna jest represjonowana. Na terenie całego kraju cały czas bardzo aktywna jest ukraińska partyzantka i toczą się działania zbrojne o ograniczonej skali.

Podzielona Ukraina WYŻSZE NIŻ ŚREDNIE ■■■■■■

To przyszłość, w której w wyniku postanowień pokojowych, Ukraina utraciła część swoich wschodnich terenów (w tym Donieck i Ługańsk) oraz dostęp do morza. Na terenach tych ustanowiono w pełni zależną od Rosji republikę Noworosji. Większość ludności ukraińskiej przesiedliła się z utraconych terenów.

Ponadto, wskazano cztery (wydarzenia) przyszłości o niskim i skrajnie niskim prawdopodobieństwie, których realizacja prowadziłaby do dekonstrukcji rzeczywistości (nieprzewidywalnego dalszego toku wydarzeń i wyłonienia się nieznanego, trudnego do przewidzenia porządku świata):

Użycie taktycznej broni jądrowej w Ukrainie

NISKIE ■■■■■■

Użycie wielu ładunków jądrowych na terenie Ukrainy

SKRAJNIE NISKIE ■■■■■■

Prowokacja polegająca na użyciu broni jądrowej przez Rosję na własnym terytorium

BARDZO NISKIE ■■■■■■

Otwarta wojna Rosja-NATO. Ograniczone użycie broni jądrowej (bez odpalania całego arsenału)

SKRAJNIE NISKIE ■■■■■■

Otwarta wojna Rosja-NATO. Uruchomienie protokołu wzajemnej zagłady

SKRAJNIE NISKIE ■■■■■■

Wnioski płynące z analizy wrażliwości scenariuszy wrocławskich na konsekwencje wydarzeń w Ukrainie

W celu wstępnego określenia, które spośród czterech scenariuszy dla Wrocławia 2050 są najbardziej, a które najmniej podatne na skutki wojny w Ukrainie, przeanalizowano, jak konsekwencje dotychczasowych wydarzeń oraz potencjalnych przyszłości oddziaływać będą na rozstrzygnięcia kluczowych niepewności dla Wrocławia. Rozstrzygnięcia te stanowią bowiem podstawowe założenia (zręby) scenariuszy nadające im główny ton.

W tabeli poniżej przedstawiono podsumowanie wyników przeprowadzonej analizy:

SCENARIUSZ 1: SILNE PAŃSTWO	
Założenie 2050	Wpływ wojny
W 2050 roku Polska jest krajem zaliczanym do ułomnych demokracji.	brak wpływu / niezdeterminowany
W 2050 roku współczynnik dzietności w Polsce wynosi poniżej 1,3 dziecka na kobietę w wieku rozrodczym.	brak wpływu / niezdeterminowany
W ostatnich trzech dekadach okresowo powtarzały się pandemie nowych, szybko rozprzestrzeniających się chorób zakaźnych.	brak wpływu / niezdeterminowany
W Europie od 2020 roku nie zmienił się znacząco poziom jakości życia.	brak wpływu / niezdeterminowany
W 2050 roku w Polsce podmioty komercyjne nie partycypują w kosztach zarządzania i rozwoju miast.	osłabienie założenia
Samorządy w Polsce mają ograniczoną autonomię względem władz centralnych.	brak wpływu / niezdeterminowany
Krajem członkowskim Unii Europejskiej nie udało się zrealizować wielu istotnych założeń zawartych w Zielonym Ładzie.	brak wpływu / niezdeterminowany
Względem 2020 roku globalne emisje gazów cieplarnianych spadły nieznacznie lub utrzymują się na niezmiennym poziomie.	osłabienie założenia
W 2050 roku udział e-commerce w handlu detalicznym w Europie przekracza 75 procent.	brak wpływu / niezdeterminowany

SCENARIUSZ 2: ZAKŁADNICY GOSPODARKI

Założenie 2050	Wpływ wojny
W 2050 roku większość potrzeb towarowych mieszkańców Europy zaspokajana jest przez produkty sprowadzane spoza ich miejsca zamieszkania.	osłabienie założenia
W 2050 roku Polska jest krajem w pełni demokratycznym w tradycyjnym rozumieniu demokracji (trójpodział władzy, niezależne media, zachowane swobody obywatelskie, kadencyjność organów państwa).	brak wpływu / niezdeterminowany
W 2050 roku współczynnik dzietności w Polsce wynosi powyżej 1,3 dziecka na kobietę w wieku rozrodczym.	osłabienie założenia
W ostatnich trzech dekadach nie powtórzyła się już pandemia o skali i skutkach porównywalnych do pandemii COVID-19.	brak wpływu / niezdeterminowany
Pojazdy autonomiczne nie upowszechniły się w Europie.	osłabienie założenia
W 2050 roku w europejskich miastach indywidualny transport samochodowy wciąż zaspokaja istotny odsetek podróży.	brak wpływu / niezdeterminowany
W Europie od 2020 roku wyraźnie spadł poziom jakości życia.	umocnienie założenia
Względem 2020 roku zaszła znacząca suburbanizacja i peryurbanizacja polskich miast.	duże umocnienie założenia
W polskich miastach istnieją dzielnice i budynki monofunkcyjne. Nie wszystkie potrzeby można realizować blisko miejsca zamieszkania.	umocnienie założenia
Władza w Polsce została silnie zdecentralizowana. Samorządy miejskie cieszą się bardzo dużą autonomią.	osłabienie założenia
Względem 2020 roku globalne emisje gazów cieplarnianych wzrosły.	duże umocnienie założenia
W 2050 roku sektor zielonych technologii nie odgrywa kluczowej roli w Polskiej gospodarce.	osłabienie założenia

SCENARIUSZ 3: „SLOW LIFE”

Założenie 2050	Wpływ wojny
W ostatnim 30-leciu przyspieszyła globalizacja usług.	osłabienie założenia
W 2050 roku większość potrzeb towarowych mieszkańców Europy zaspokajana jest przez produkcję lokalną.	umocnienie założenia
W 2050 roku w Polsce podmioty komercyjne partycypują w kosztach zarządzania i rozwoju miast.	umocnienie założenia
Względem 2020 roku globalne emisje gazów cieplarnianych spadły o ponad połowę.	!!! duże osłabienie założenia

W 2050 roku udział e-commerce w handlu detalicznym w Europie nie przekracza 75 procent.	brak wpływu / niezdeterminowany
W 2050 roku sektor zielonych technologii odgrywa kluczową rolę w polskiej gospodarce.	umocnienie założenia
Zacieśnienie współpracy międzynarodowej na szczeblu globalnym.	osłabienie założenia
Wysoki kapitał społeczny w Polsce.	!!! duże osłabienie założenia

SCENARIUSZ 4: TECHNOLOGICZNA EKSPANSJA

Założenie 2050	Wpływ wojny
W ostatnim 30-leciu następowała globalizacja usług.	osłabienie założenia
W 2050 roku Polska jest krajem uznawanym za w pełni demokratyczny, jednak definicja wzorcowej demokracji uległa zmianie.	umocnienie założenia
Pojazdy autonomiczne znajdują się w powszechnym użytku w Europie.	umocnienie założenia
W 2050 roku w europejskich miastach indywidualny transport samochodowy zaspokaja jedynie marginalny odsetek podróży.	brak wpływu / niezdeterminowany
W Europie od 2020 roku nastąpił wyraźny wzrost jakości życia.	osłabienie założenia
Względem 2020 roku nie zaszła znacząca suburbanizacja i peryurbanizacja polskich miast.	!!! duże osłabienie założenia
W 2050 roku liczne przestrzenie i budynki w polskich miastach mają charakter wielofunkcyjny. Praktycznie nie spotyka się już dzielnic monofunkcyjnych (mieszkańcowskich, biurowych, handlowych). Mieszkańcy wszystkie potrzeby mogą realizować blisko miejsca zamieszkania.	osłabienie założenia
Krajom członkowskim Unii Europejskiej udało się zrealizować niemal wszystkie założenia zawarte w Zielonym Ładzie.	osłabienie założenia

TAB. 2 Wpływ wojny na założenia scenariuszy

Przedstawione powyżej wyniki analizy wrażliwości wskazują, że na wydarzenia w Ukrainie relatywnie mniej wrażliwe są dwa pierwsze scenariusze, dla których żadne z założeń nie zostało osłabione w bardzo dużym stopniu. Najbardziej podatny okazał się scenariusz trzeci, dla którego realizacja aż dwóch spośród kluczowych założeń w kontekście wydarzeń w Ukrainie stała się bardzo mało prawdopodobna (choć nadal nie niemożliwa).

OCENA SZANS REALIZACJI SCENARIUSZY

W celu oceny szans realizacji scenariuszy w nowych warunkach, przeprowadzono wcześniej analizę wrażliwości kluczowych założeń scenariuszy dla Wrocławia pogłębiono o analizę wrażliwości innych, istotnych elementów składających się na treść scenariuszy.

Dla każdego ze scenariuszy zidentyfikowano od 28 do 40 dodatkowych twierdzeń o wyraźnym wpływie na ostateczny wydzwięk scenariusza i jego konsekwencje dla Wrocławia. Dla każdego z nich oceniono potencjalny wpływ aktualnych i przyszłych konsekwencji wojny w Ukrainie w sposób analogiczny do oceny przeprowadzonej dla założeń kluczowych. W tabeli poniżej przedstawiono zestawienie zawierające wyniki oceny wpływu wojny na kluczowe i inne istotne założenia scenariuszy wrocławskich.

	SCENARIUSZ 1			SCENARIUSZ 2			SCENARIUSZ 3			SCENARIUSZ 4		
	K	pK	K i pK	K	pK	K i pK	K	pK	K i pK	K	pK	K i pK
↑	2,56	0,00	1,79	9,62	0,38	6,85	0,00	0,00	0,00	0,00	0,28	0,08
↗	23,08	9,49	19,00	34,62	11,92	27,81	11,63	8,14	10,58	11,11	6,11	9,61
→	15,38	61,28	29,15	15,38	64,42	30,10	6,98	58,37	22,40	19,44	70,28	34,69
↘	28,21	8,46	22,28	25,00	9,62	20,38	48,84	10,70	37,40	47,22	11,39	36,47
↓	0,00	1,03	0,31	1,92	0,00	1,35	6,98	0,00	4,88	2,78	0,00	1,94
?	30,77	19,74	27,46	13,46	13,65	13,52	25,58	22,79	24,74	19,44	11,94	17,19
wypadkowa wpływu	0,00	-1,03	-0,31	25,00	3,08	18,42	-51,16	-2,56	-36,58	-41,67	-4,72	-30,58

TAB. 2 Oznaczenia przyjęte w tabeli: ↑ – duże umocnienie założenia, ↗ – umocnienie założenia, → – brak wpływu na założenie, ↘ – osłabienie założenia, ↓ – duże osłabienie założenia, ? – wpływ niezdeterminowany (część wydarzeń zw. z wojną wzmacnia, a część osłabia założenie)

Dla każdego scenariusza wskazano udział założeń podlegających kolejno: dużemu umocnieniu, umocnieniu, brakowi wpływu, osłabieniu, dużemu osłabieniu oraz wpływowi o niezdeterminowanym kierunku oddziaływania (dla których część wydarzeń zw. z wojną działa wzmacniająco, a część osłabiająco). W kolumnach oznaczonych literą „K” wskazany jest wpływ bieżących konsekwencji wojny, w kolumnach oznaczonych „pK” ważony prawdopodobieństwem wpływ możliwych przyszłych wariantów wydarzeń, a w kolumnach „K i pK” ważony wpływ konsekwencji bieżących i potencjalnych przyszłych. W ostatnim wierszu zamieszczono wypadkową wpływ zmian spowodowanych

rosyjską agresją na Ukrainę na szanse realizacji scenariuszy*. Oceny równe oznaczają, że założenia scenariusza, które zostały osłabione lub silnie osłabione równoważone są przez założenia, które zostały umocnione lub silnie umocnione. Oceny większe od zera wskazują na przewagę założeń, które zostały umocnione przez wydarzenia w Ukrainie nad osłabionymi. Oceny mniejsze od zera oznaczają dominację założeń, które zostały przez wojnę osłabione lub silnie osłabione.

Rozszerzona analiza wrażliwości scenariuszy i ocena szans ich realizacji potwierdziła ustalenia dokonane w toku analizy wrażliwości założeń kluczowych. Dwa pierwsze scenariusze okazały się zdecydowanie mniej podatne na wpływ wojny względem scenariuszy trzeciego i czwartego. W przypadku scenariusza 2 („Zakładnicy gospodarki”) wojna uprawdopodobnia wręcz większą liczbę wydarzeń niż osłabia. Najwrażliwszym okazał się scenariusz najbardziej optymistyczny – „Slow life”, w przypadku którego widoczna jest bardzo duża przewaga założeń osłabionych względem wzmocnionych. W szczególności bardzo duży jest w przypadku tego scenariusza udział założeń silnie osłabionych (blisko 7 proc.), co stawia pod znakiem zapytania możliwość jego realizacji.

Podsumowując, analiza wykazała, że wojna w Ukrainie najbardziej uprawdopodobnia wydarzenia ze scenariusza „zakładników gospodarki”. Duże szanse realizacji ma wciąż także scenariusz „silnego państwa”. Dużo mniej prawdopodobne stały się teraz za to wydarzenia opisane scenariuszem „technologicznej ekspansji”. W końcu, w nowych warunkach, niemal niemożliwa jest już realizacja scenariusza „slow life” w jego zasadniczych aspektach.

Weryfikacja ścieżek dojścia do scenariuszy dla Wrocławia 2050

W świetle wcześniejszych ustaleń otwartym pozostaje pytanie w jakich warunkach możliwa jest jeszcze pełna realizacja scenariuszy wrocławskich, tj. spełnienie wszystkich leżących u ich podstaw założeń. Otwarta agresja rosyjska na Ukrainę okazała się zdarzeniem o wysokim wpływie na założenia scenariuszy dla Wrocławia 2050. Dla każdego scenariusza blisko lub ponad połowa założeń podlega pozytywnemu lub negatywnemu wpływowi wydarzeń za wschodnią granicą Polski. Nie oznacza to jednak, że scenariusze te nie mają już żadnych szans, aby się zrealizować.

Realizacja scenariuszy w niezmiennym lub niemal niezmiennym kształcie wymagałaby jednak kolejnej drastycznej zmiany sytuacji geopolitycznej w kierunku zbliżonym do stanu sprzed lutego 2022. Wynika to przede wszystkim z potężnych konsekwencji, jakie dla Świata, Europy, Polski i w końcu samego Wrocławia może mieć załamanie się współpracy globalnej. Współpraca międzynarodowa, czy szerzej – istnienie jakiegokolwiek formy tzw. „global governance” – jest bowiem warunkiem koniecznym przeciwdziałania zmianom klimatycznym i radzenia sobie z ich skutkami, zachowania stabilnej sytuacji gospodarczej, prowadzenia zrównoważonego rozwoju technologicznego czy przeciwdziałania kryzysom humanitarnym. Oryginalne scenariusze wrocławskie zakładały różny stopień współpracy globalnej, jednak nie opisały sytuacji, w której współpraca ta załamuje się w każdej dziedzinie prowadząc do powstania skonfliktowanych ze sobą bloków

* Oceny liczone są wg wzoru $2x$ (udział założeń o dużym umocnieniu – udział założeń o dużym osłabieniu) + (udział założeń umocnionych – udział założeń osłabionych).

państw, jednego z których Unia Europejska jest częścią. Głównie dlatego, że w warunkach roku 2021 scenariusz taki wydałby się nadmiernie pesymistyczny i kasandryczny.

Nawiązanie ponownej, efektywnej współpracy globalnej możliwe wydaje się wyłącznie w sytuacji wcześniejszej lub późniejszej zmiany jakościowej na szczytach władzy w Rosji i ponownego zbliżenia tego kraju w relacjach z Zachodem. Wymagane formy i konsekwencje tej zmiany mogą być różne dla różnych scenariuszy. Począwszy od opcji o relatywnie wysokim prawdopodobieństwie wystąpienia, jak nierewolucyjna zmiana władzy w Rosji w perspektywie kolejnej dekady (dla scenariusza pierwszego), po opcję wydającą się niemal niemożliwą do zaistnienia, którą są rychłe, niemal jednoczesne przewroty w Rosji i Chinach (dla scenariusza trzeciego).

Dokładniejszy opis nowych ścieżek dojścia dla każdego ze scenariuszy dla Wrocławia przedstawiony został poniżej.

SCENARIUSZ 1 Silne państwo

Wojna w Ukrainie zmniejszyła prawdopodobieństwo realizacji kilku istotnych założeń w scenariuszu „Silnego Państwa”. Przede wszystkim zmalało prawdopodobieństwo zachowania neutralności Unii Europejskiej w sporze na linii Stany Zjednoczone – Chiny oraz utrzymanie przez Polskę niskiego poziomu populacji na poziomie ok. 33 milionów obywateli. Mniejsze niż przed rokiem są również szanse utrzymania globalnych emisji gazów cieplarnianych na poziomie zbliżonym do obecnego i odpowiadający temu poziomowi wzrost globalnych temperatur. Możliwe długotrwałe pogorszenie sytuacji budżetowej samorządów zwiększyło również wbrew scenariuszowi szanse na partycypację podmiotów komercyjnych w kosztach zarządzania i rozwoju miast. Spełnienie się powyższych i związanych z nimi założeń o niższych niż miało to miejsce wcześniej szansach realizacji wymaga określonego dalszego biegu wydarzeń w Ukrainie wyznaczających nową ścieżkę dojścia do scenariusza.

Ścieżkę taką wyznaczyć można w przypadku nie natychmiastowej, lecz odroczonej o 10 lat, pokojowej zmiany władzy w Rosji. Utrzymanie aktualnego reżimu w perspektywie kolejnej dekady sprzyjać będzie bowiem realizacji szeregu ważnych elementów pierwszego scenariusza: konsolidacji i centralizacji władzy w Polsce w obliczu istniejącego zagrożenia zewnętrznego, ograniczaniu swobód obywatelskich oraz uformowaniu się Unii Europejskiej dwóch prędkości w związku z istnieniem strefy Euro mniej podatnej na wahania kursów walut i związane z tym zawirowania gospodarcze i procesy deinvestycyjne na wschodzie Wspólnoty. Te ostatnie, z kolei, sprzyjać mogą nacjonalizacji wybranych gałęzi polskiej gospodarki.

Dłuższe niż dziesięcioletnie trwanie obecnego reżimu w Rosji nie pozwoliłoby jednak na realizację wymienionych na wstępie założeń osłabionych sytuacją w Ukrainie. Zmiana władzy w Rosji (niekoniecznie związana z jej demokratyzacją), zawarcie porozumień pokojowych z Ukrainą i zwrócenie się tego kraju w stronę Europy pozwoliłoby w perspektywie kolejnych lat na spełnienie się założeń scenariusza „Silnego Państwa”. Przede wszystkim zmniejszenie zagrożenia z kierunku wschodniego dałoby potencjalną możliwość zdystansowania się Unii Europejskiej od Stanów Zjednoczonych oraz ich konfliktu z Chinami. W szczególności możliwe by to było przy założeniu realizacji pragmatycznej polityki przez Chiny, w ramach której budowałyby one swój wizerunek

jako racjonalnego, koncyliacyjnego globalnego lidera stroniącego od agresywnej retoryki względem Europy.

Normalizacja sytuacji w regionie i nawiązanie przez Rosję normalnych stosunków gospodarczych z sąsiadami pomóc by mogło w powrocie na ścieżkę ograniczania globalnych emisji gazów cieplarnianych i osiągnięciu poziomu emisji zakładanego wyjściowo w scenariuszu „Silnego Państwa”. Pokój w Ukrainie i jej rozwój w warunkach bezpiecznego otoczenia międzynarodowego sprzyjałby przy tym powrotom emigracji ukraińskiej do swojej ojczyzny i realizacji założenia związanego z liczebnością populacji Polski w 2050 roku. To, z kolei, sprzyałoby pełnemu zatrudnieniu i zachowaniu niewysokich na tle pozostałych krajów Unii nierówności społecznych.

SCENARIUSZ 2

Zakładnicy Gospodarki

Podczas gdy część z założeń scenariusza „Zakładników Gospodarki” zaczęła się już realizować (wysoka inflacja i kryzys, które rozwiązywane są jednoczesną restrykcyjną polityką monetarną i ekspansją fiskalną), jego piętą achillesową w obliczu konsekwencji wojny w Ukrainie okazały się założenia dotyczące rozwoju światowej łączności (a co za tym idzie dostępności rzetelnych informacji) oraz globalizacji i nasilającej się współzależności gospodarczej różnych państw i regionów świata. Scenariusz zakładał przez to podporządkowanie działań politycznych wymaganiom gospodarki, a nie jak ma to miejsce obecnie podporządkowanie gospodarki polityce.

Powrót na ścieżkę wydarzeń prowadzącą do realizacji kompletu założeń drugiego spośród scenariuszy dla Wrocławia wymagałby ponownego nawiązania i zacieśnienia globalnej współpracy gospodarczej. Możliwe jest to w zasadzie wyłącznie w przypadku rychłego przewrotu w Rosji, w następstwie którego w kraju tym zajdą daleko idące przemiany gospodarcze: liberalizacja gospodarki, rozwiązanie układu mafijnego pomiędzy rosyjską władzą i biznesem oraz stopniowe odchodzenie od gospodarki surowcowej. Zmiany te, jeśli nastąpiłyby szybko, a więc przed utrwaleniem się podziałów międzynarodowych, pozwoliłyby na ponowny rozwój wymiany handlowej i współpracy gospodarczej w układzie globalnym. Ta zaś mogłaby zostać utrwalona, także przez rozwój globalnej łączności, dzięki aktywnym działaniom międzynarodowych korporacji obawiających się ponownych podziałów i ich konsekwencji.

SCENARIUSZ 3

„Slow life”

Scenariusz „Slow Life” to scenariusz sielankowy opierający się na dwóch kluczowych założeniach, których prawdopodobieństwo realizacji zostało ograniczone do minimum wraz z rosyjską inwazją na Ukrainę. Pierwszym z nich jest duży spadek globalnych emisji gazów cieplarnianych, drugim zauważalny wzrost kapitału społecznego (zaufania społecznego, skłonności do kooperacji, troski o dobro wspólne, postaw obywatelskich) w Polsce i na świecie. Jak już opisywane było wcześniej, załamanie współpracy międzyna-

rodowej i kryzys gospodarczy, będące konsekwencjami konfliktu w Ukrainie, ograniczą motywacje do podejmowania zgodnych działań na rzecz klimatu. Niewysoki zaś kapitał społeczny w Polsce zostanie dodatkowo zachwiany przez rosnącą podejrzliwość, działalność rosyjskich „trolli” oraz spodziewane napięcia na tle narodowościowym. Przy czym o ile kapitał taki łatwo jest osłabić, to jego akumulacja jest procesem żmudnym i trwającym dużo czasu. Sprawia to, że społeczne konsekwencje wojny w Ukrainie już w tej chwili mogą okazać się trudne do odwrócenia.

W związku z powyższym prawdopodobieństwo pełnej realizacji założeń scenariusza „Slow life” wydaje się obecnie znikome. Jedną ze ścieżek mogących prowadzić do jego spełnienia jest scenariusz rychłych i jednoczesnych przewrotów w Rosji i w Chinach, które umożliwiłyby daleko posuniętą reformę ONZ oraz podjęcie skoordynowanych działań na rzecz klimatu. Przywiązanie Rosji do polityki surowcowej oraz energetyka tego kraju, oparta w głównej mierze na paliwach kopalnych, stanowiąc będą ważny czynnik wzrostu emisji gazów cieplarnianych w przyszłości. W aktualnych warunkach gospodarczych Rosji ograniczenie eksploatacji paliw kopalnych wymagałoby wsparcia z zewnątrz. Wydaje się obecnie niemożliwym, by w jakimkolwiek wariantcie wydarzeń wsparcie takie mogło płynąć ze strony gospodarek zachodnich. Potencjalnie udzielić mogą go Chiny, jednak pozostaje to sprzeczne z interesem obecnych władz tego kraju, które są jednym z głównych beneficjentów aktualnych wydarzeń. Stąd zmiany w tym zakresie wymagają przewrotu nie tylko w Rosji, ale także w Chinach.

Przewroty takie umożliwiłyby dokonanie daleko idącej reformy ONZ, która pozwoliłaby na stabilną współpracę międzynarodową w obszarze klimatu i istotnie zmniejszyła ryzyko wybuchu kolejnych konfliktów zbrojnych. Warunki nasilonej współpracy międzynarodowej i wspólnoty interesów w obliczu globalnego zagrożenia, jakim jest ocieplenie klimatu, sprzyjać by mogły szybszej odbudowie i akumulacji kapitału społecznego. Dałoby to podstawy do realizacji kolejnych założeń trzeciego scenariusza dla Wrocławia 2050. Zwiększenie kapitału społecznego byłoby też bardziej prawdopodobne w przypadku pokojowego i pozytywnego rozwiązania konfliktu na Ukrainie. Kapitałowi i zaufaniu społecznemu sprzyałoby także wzmocnienie Unii Europejskiej poprzez wspólne i zgodne działania państw członkowskich na rzecz zażegnania kryzysu zbrojnego, politycznego i humanitarnego.

SCENARIUSZ 4

Technologiczna ekspansja

Czwarty spośród scenariuszy wrocławskich przewiduje globalną technologiczną ekspansję, która pozwala na rozwiązanie wielu dotyczących ludzkość problemów, oraz wyraźną dominację Chin na arenie międzynarodowej. Realizacja scenariusza byłaby możliwa w warunkach, w których po pierwsze, oś sporu pomiędzy Chinami i Stanami Zjednoczonymi nie przeradza się w otwartą wojnę, a po drugie, Chiny nie sprzymierzają się z rosyjskim reżimem. Najlepszym wariantem przyszłości dla realizacji tego scenariusza byłoby aktywne potępienie rosyjskiej inwazji na Ukrainę przez Chiny (i szybkie zakończenie konfliktu) oraz przewrót polityczny w Rosji wykorzystany przez Chiny do umocnienia swojej globalnej pozycji, lub wręcz sponsorowany przez Chiny.

Wojna nie jest sprzeczna z postępem technologicznym. Wręcz przeciwnie, wojna napędza inwestycje i badania w obszarze nowych technologii. Są to jednak przedsięwzię-

cia skupione głównie na technologii wojskowej, co nie wspiera założenia tego scenariusza dot. rozwoju technologii odpowiadającej na zróżnicowane problemy ludzkości. Co prawda, niektóre z technologii militarnych mogą znaleźć zastosowanie w technologiach cywilnych – np. pojazdy autonomiczne. Jednak dla realizacji założenia o wielowymiarowej technologicznej ekspansji, niezbędne będzie szybkie zakończenie wojny w Ukrainie.

Ponadto w czasie wojny nowe technologie i wyniki badań są niechętnie przedstawiane na arenie międzynarodowej – państwa skupiają się raczej na uzyskaniu suwerenności technologicznej i ochronie swojego dorobku naukowego. Technologie dzielone są raczej wewnątrz sojuszy, niż na globalnym forum. Co więcej, jak możemy już zaobserwować w przypadku wojny w Ukrainie, sankcje nakładane na agresora i jego sprzymierzeńców są ukierunkowane na ograniczenie jego technologicznych możliwości. Globalizacji usług i zmniejszeniu izolacji bloków gospodarczych sprzyjałby przewrót polityczny w Rosji.

Scenariusz zakłada również zieloną transformację, rozwój demokracji i wzrost jakości życia (w tym rozwój zrównoważonego mieszkalnictwa) w Polsce i Europie – konflikt zbrojny w sąsiedztwie (skutkujący niepokojem społecznym oraz przesunięciem środków finansowych na obronność) oraz kryzys gospodarczy i uchodźczy znacznie osłabiają to założenie. Aby zostało spełnione, konflikt w Ukrainie musiałby ulec szybkiemu zakończeniu, a w Rosji musiałby się dokonać przewrót polityczny – najlepsze efekty udałoby się osiągnąć gdyby oba przedsięwzięcia miały pro-zachodnie nastawienie (lub w przypadku Rosji – co najmniej pokojowe względem Zachodu). Po zakończeniu konfliktu niezbędna byłaby szybka odbudowa Ukrainy.

ANALIZA KONSEKWENCJI WOJNY W UKRAINIE DLA PRZYSZŁOŚCI WROCŁAWIA

W poprzednich etapach przeanalizowano potencjalne konsekwencje wojny włączając w to czynniki na różnych poziomach politycznych, głównie na poziomie międzynarodowym oraz narodowym. Niniejszy etap polegał natomiast na identyfikacji tych konsekwencji, które będą miały największe znaczenie dla samego Wrocławia, oraz rozpatrzeniu potencjalnych konsekwencji pochodnych. Ponadto rozważono możliwe ścieżki rozwoju polityki dotyczącej samorządów, w obliczu czterech zmodyfikowanych scenariuszy.

Przyszłość kompetencji samorządów

W pierwszej części warsztatu uczestnicy rozważali możliwe przyszłe zmiany w kompetencjach samorządu w ramach czterech scenariuszy, zmodyfikowanych według konsekwencji wojny w Ukrainie.

Scenariusz pierwszy, „Silne państwo”, zakłada absolutną centralizację władzy w Polsce i stopniowy spadek znaczenia samorządu terytorialnego. Najszerze perspektywy decentralizacji zdają się mieć potencjał w scenariuszu trzecim, „Slow life”. Pozostałe scenariusze zakładają większą centralizację niż w ramach scenariuszy sprzed wojny. Jednak w ich przypadku, skala centralizacji zależałaby od wielu czynników zewnętrznych, jak i wewnętrznych.

Szczegółowa analiza potencjalnych przyszłych kompetencji samorządu w ramach każdego ze scenariuszy znajduje się poniżej.

SCENARIUSZ 1 „Silne państwo”

Pierwszy scenariusz, „Silne państwo”, już oryginalnie zakładał wysoką centralizację polityki i zarządzania państwem, prowadząc do osłabienia roli miast. W ramach tego scenariusza, obszary wskazane przez uczestników jako oddane pod zarządzanie cen-

tralne jako pierwsze, to **ZDROWIE PUBLICZNE**, **EDUKACJA** (szczególnie biorąc pod uwagę degradację demokracji w tym scenariuszu), ale przede wszystkim **ZARZĄDZANIE KRYZYSOWE**. Rząd centralny mógłby używać stanu wyjątkowego (np. podczas pandemii lub w stanie zagrożenia bezpieczeństwa) i zarządzania kryzysowego w imię spójności polityki kryzysowej i szybkiego reagowania jako pretekstu do ograniczania kompetencji jednostek samorządu terytorialnego. Sukcesywnie zwiększałyby się także kontrola rządu centralnego nad zarządzaniem przestrzenią – rząd mógłby kontrolować prace konserwatorskie, jak i strategiczne inwestycje w mieście.

W tym scenariuszu administracja rządowa stopniowo zwiększała kontrolę nad organami samorządu. Jednostki samorządu terytorialnego realizowałyby zadania zlecane przez rząd i służyłyby jako dystrybutor otrzymanych dotacji i subwencji na cele w większości wyznaczone przez rząd. Ostatecznie, w tym scenariuszu, mogłoby dojść do likwidacji JST, a **WŁADZA USTAWODAWCZA I WYKONAWCZA**, byłyby powoływane przez rząd. Prezydenta miasta mógłby zastąpić delegat wysyłany przez rząd centralny.

Realna władza samorządów zmniejszała się nie tylko przez ustawowe ograniczanie kompetencji, ale i zmniejszanie możliwości finansowych samorządów. **DOCHODY WŁASNE SAMORZĄDÓW** mogłyby być stopniowo redukowane poprzez ograniczenie przychodów z PIT, lub też zmniejszenie udziału samorządów w PIT. Ponadto skarb państwa mógłby przejąć kontrolę nad nieruchomościami, likwidując **WŁASNOŚĆ GMINNĄ**. Ostatecznie rząd centralny dążyłby do dzielenia środków finansowych pomiędzy samorządy na szczeblu centralnym i narzucania struktury wydatków, co sparaliżowałoby autonomiczną działalność samorządów.

SCENARIUSZ 2 „Zakładnicy gospodarki”

W przypadku drugiego scenariusza „Zakładnicy gospodarki” głównym problemem staje się kryzys ekonomiczny oraz pogorszenie jakości życia. Ponadto nasilająca się suburbanizacja przy jednoczesnych trudnościach gospodarczych mogłaby doprowadzić do powstania slumsów. Co więcej, taka sytuacja sprzyjałaby wzrostowi przestępczości w mieście.

W obliczu narastających problemów społecznych i ekonomicznych jednostki samorządu terytorialnego mogłyby nie poradzić sobie z udźwignięciem odpowiedzialności za wszystkie powierzone im obszary. Pomimo że rząd centralny próbowałby rozszerzać kompetencje samorządów, np. w zakresie **ZARZĄDZANIA POLITYKĄ IMIGRACYJNĄ** lub **BEZPIECZEŃSTWA** (mogłyby zostać umocnione lub powstać nowe miejskie służby bezpieczeństwa), samorząd napotkałby poważne trudności w spełnianiu tych funkcji i zapewnieniu mieszkańcom odpowiedniej jakości życia.

Byłoby to spowodowane głównie nieadekwatnymi **ŚRODKAMI FINANSOWYMI** przyznawanymi samorządom (co zostałoby nasilone m.in. przez niższe wpływy do budżetu miasta, w związku ze zwiększeniem peryurbanizacji, a w konsekwencji niższymi dochodami z PIT). Ponadto w sytuacji kryzysowej (takiej jak np. pandemia, zagrożenie bezpieczeństwa, katastrofy naturalne), **FUNKCJE ZARZĄDZANIA KRYZYSOWEGO** byłyby pełnione przez rząd. Mogłoby to doprowadzić do ostatecznego ograniczenia funkcji samorządów w obszarach takich jak **ZDROWIE** lub **ZARZĄDZANIE PRZESTRZENIĄ**. Kom-

petencje JST mogłyby także ulec ograniczeniu na rzecz **POROZUMIEŃ PONADGMINNYCH**, w ramach spójnej odpowiedzi na pojawiające się wyzwania. Skala ograniczenia kompetencji i możliwości samorządu terytorialnego zależałaby od nasilenia zagrożeń zewnętrznych.

W porównaniu z pierwotnym scenariuszem „Zakładnicy gospodarki”, w którym kompetencje jednostek samorządu terytorialnego są rozszerzane, władza samorządu miasta mogłaby więc ulec ograniczeniu wobec nowych wyzwań związanych z wojną, pandemią i innymi zagrożeniami.

SCENARIUSZ 3 „Slow life”

Założenia scenariusza „Slow life” zostałyby znacznie osłabione konsekwencjami wojny w Ukrainie, takimi jak zaburzenie bezpieczeństwa, kryzys ekonomiczny, czy napływ uchodźców. Zamiast tytułowego „slow life” pojawiłaby się polityka podlegająca w znacznej mierze strategii ekonomicznej. Z drugiej strony, nastąpiłoby wzmocnienie zasady **SUBSYDIARNOŚCI**, skoncentrowanej na **ZARZĄDZANIU KRYZYSOWYM** i zapewnieniu dostępu do zasobów.

Samorządy miałyby za zadanie zapewnić **„SUWERENNOŚĆ ZASOBOWĄ”**, czyli dostęp do energii i żywności w ramach gmin. Ponadto jednostki samorządu terytorialnego zyskałyby nowe narzędzia i kompetencje do nawiązywania **PARTNERSTW Z SEKTOREM PRYWATNYM**. Takie partnerstwa stanowiłyby szansę rozwoju miast i gmin, jednak w tym samym czasie zwiększałyby ryzyko ograniczenia realnej władzy samorządu terytorialnego. Wysoki udział i wpływ podmiotów komercyjnych mógłby osłabić kontrolę samorządu nad wspólnie realizowanymi projektami. Ponadto, w czasie kryzysu ekonomicznego i deficytu budżetowego, lepiej prosperujące przedsiębiorstwa mogłyby próbować przejąć (wykupić) **NIERUCHOMOŚCI** należące do miasta.

SCENARIUSZ 4 „Technologiczna ekspansja”

Scenariusz technologicznej ekspansji zakłada przekształcenie definicji demokracji oraz zmiany w systemach zarządzania napędzane przez rozwój nowych technologii. Jednocześnie ze względu na wojnę w Ukrainie i kryzys ekonomiczny zmianie uległy założenia dotyczące wzrostu jakości życia i braku problemów związanych z pery-/suburbanizacją. Przeciwnie – ekspansja technologiczna mogłaby iść w parze z coraz większym rozwarstwieniem społecznym. Nowe technologie, w tym sztuczna inteligencja, mogłyby być stosowane w celu efektywnego zarządzania problemami społeczno-ekonomicznymi. Mogłoby to dalej prowadzić do zmian w **SYSTEMIE ZARZĄDZANIA MIASTEM**, takich jak np. zarządzanie oparte o big data lub napędzane oddolnie (przez obywateli używających narzędzi internetowych). Z drugiej strony w tym scenariuszu istnieje ryzyko zwiększenia **CENTRALIZACJI**, w celu synchronizacji krajowej odpowiedzi na różne zagrożenia na szczeblu centralnym.

Konsekwencje wojny w Ukrainie dla Wrocławia

W toku warsztatu wyłoniono konsekwencje wojny w Ukrainie o szczególnym znaczeniu dla Wrocławia. Biorąc pod uwagę makro-konsekwencje wojny, uczestnicy zidentyfikowali wynikające z nich konsekwencje dla miasta. Oceniono także ich potencjalny poziom wpływu (niski, średni, lub wysoki) oraz czas dojrzewania (krótki – do 5 lat, średni – 5–10 lat, długi – ponad 10 lat, lub „teraz” – jeśli dany fenomen już ma miejsce). Uczestnicy określili także strategie zarządzania ryzykiem, jakie miasto Wrocław mogłoby podjąć w odpowiedzi na możliwe zagrożenia.

W oparciu o standard PMBOK za Spółkiem i Trzeciakiem wyróżniono następujące strategie reakcji na ryzyko*:

AKCEPTACJA – Wrocław zaakceptowałby dane ryzyko i nie podejmowałby działań mających przeciwdziałać danemu ryzyku;

ŁAGODZENIE – Wrocław podjąłby działania mające na celu niwelowanie negatywnych skutków danego zagrożenia;

PRZENIESIENIE – Wrocław przeniósłby ryzyko na inny podmiot, np. poprzez ubezpieczenie, oparcie na pomocy rządu centralnego lub innych podmiotów;

UNIKANIE – Wrocław próbowałby zapobiegać wystąpieniu danego zagrożenia poprzez zmianę strategii lub podjęcie odpowiednich działań.

W tabeli (TAB. 3) przedstawiono konsekwencje wojny w Ukrainie dla Wrocławia wynikające z poszczególnych, wybranych przez uczestników warsztatu (jako najistotniejsze dla Wrocławia), makrokonsekwencji. Niektóre konsekwencje dla Wrocławia zostały przyporządkowane do więcej niż jednej makro-konsekwencji.

* Spalek S., Trzeciak M., Zarządzanie ryzykiem w ramach metodyk tradycyjnych oraz zwinnych w zarządzaniu projektami, „Zeszyty Naukowe. Organizacja i Zarządzanie / Politechnika Śląska” (z. 93), 2016, s. 483–492, ISSN 1641–3466

KONSEKWENCJE WOJNY W UKRAINIE	POZIOM WPLYWU	CZAS DOJRZ.	STRATEGIA REAKCJI NA RYZYKO
POLITYCZNE			
Wzrost globalnej pozycji politycznej Chin			
Reindustrializacja we Wrocławiu	Wysoki	Średni	Akceptacja
Wzrost znaczenia NATO (silniejsze, bardziej umocnione, zjednoczone)			
Zagrożenie bezpieczeństwa mieszkańców	Średni	Krótki	Akceptacja
Impuls rozwoju miasta i regionu	Niski	Krótki	Akceptacja
Bezpieczeństwo w związku z bazą APOD	Średni	Średni	Akceptacja

KONSEKWENCJE WOJNY W UKRAINIE	POZIOM WPLYWU	CZAS DOJRZ.	STRATEGIA REAKCJI NA RYZYKO
Bliski sojusz i zacieśnienie współpracy gospodarczej między Polską i Ukrainą			
Odływ (ograniczony) Ukraińców z Wrocławia	Średni	Krótki	Akceptacja
Załamanie relacji polsko-niemieckich	Średni	Średni	Łagodzenie
SPOŁECZNE			
Niepewność jutra wśród mieszkańców Wrocławia (brak poczucia bezpieczeństwa)	Wysoki	Krótki	Łagodzenie
Stale zwiększanie liczebności mniejszości ukraińskiej w Polsce			
Poprawa sytuacji społeczno-demograficznej Wrocławia	Wysoki	Krótki	Akceptacja
Podmiotowość polityczna mniejszości ukraińskiej	Wysoki	Krótki	Łagodzenie
Nasilenie antagonizmów narodowościowych w Unii Europejskiej			
Podmiotowość polityczna mniejszości ukraińskiej	Wysoki	Krótki	Łagodzenie
Wzrost napięć społecznych na tle narodowościowym	Wysoki	Średni	Łagodzenie
Nasilenie radykalizmu prawicowego w Europie i w Polsce (głównie wobec imigrantów)			
Wzrost ekstremizmów, przemoc na tle nasilenia radykalizmu prawicowego i reakcja lewicowa	Wysoki	Teraz	Łagodzenie
Wzrost napięć społecznych na tle narodowościowym	Wysoki	Średni	Łagodzenie
Nasilenie kryzysu mieszkaniowego w Polsce (przynajmniej do 2030 roku)			
Zbyt niska podaż mieszkań na rynku	Wysoki	Krótki	Przeniesienie/Łagodzenie
Wymiana ludności miasta (migracje)	Wysoki	Teraz	Łagodzenie
Nasilenie peryurbanizacji i suburbanizacji w związku ze wzrostem zapotrzebowania na mieszkania w Polsce			
Wymiana ludności miasta (migracje)	Wysoki	Teraz	Łagodzenie
EKONOMICZNE			
Ograniczenie przedsiębiorczości mieszkańców Wrocławia	Wysoki	Krótki	Łagodzenie
Odejście Polski i UE od importu węglowodorów z Rosji			
Wzrost bieżących kosztów utrzymania miasta i ograniczenie inwestycji	Wysoki	Krótki	Przeniesienie/Łagodzenie/Unikanie

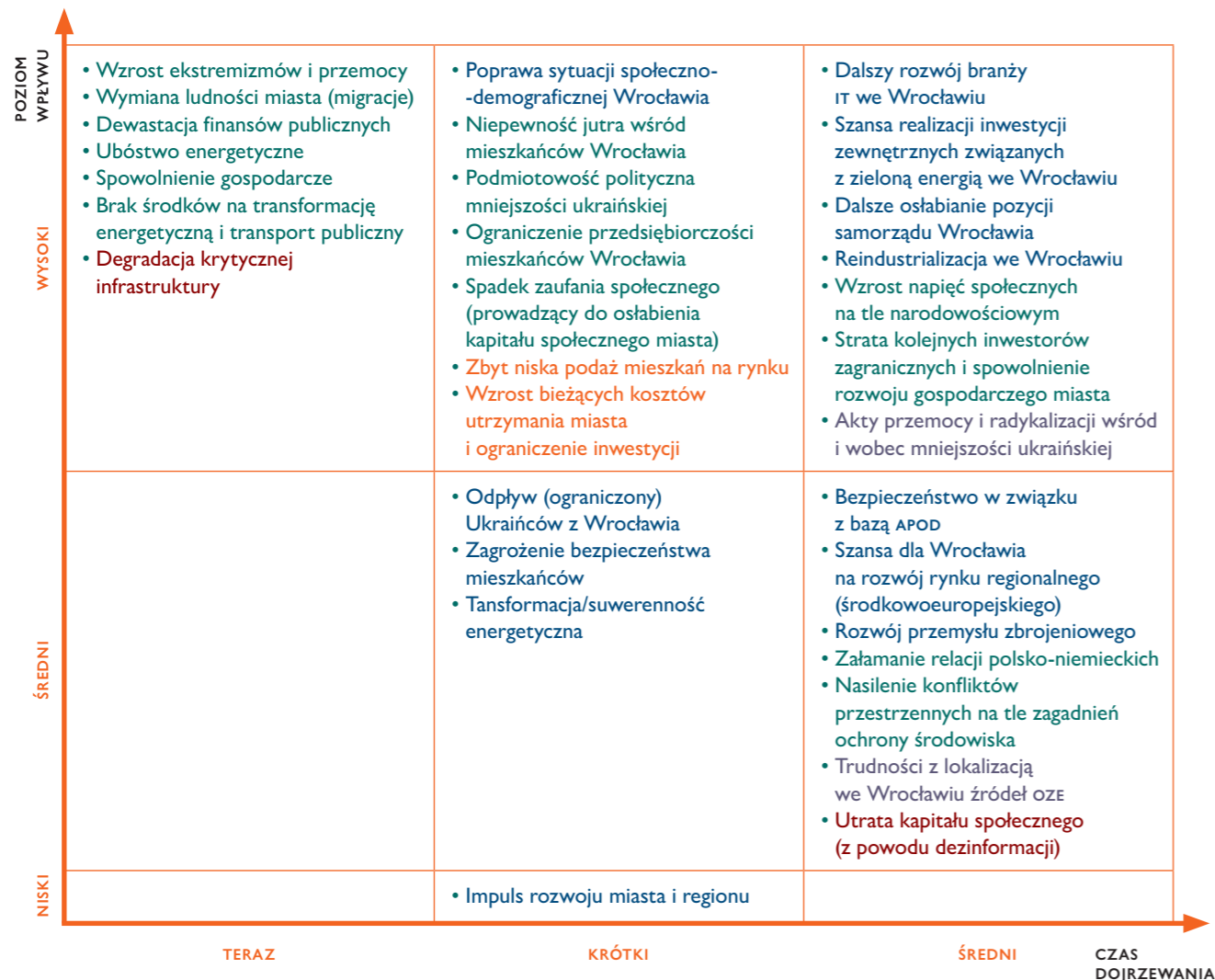
KONSEKWENCJE WOJNY W UKRAINIE	POZIOM WPLYWU	CZAS DOJRZ.	STRATEGIA REAKCJI NA RYZYKO
Trwający dekadę globalny kryzys ekonomiczny. Napędzany między innymi rosnącymi cenami energii i surowców			
Wzrost bieżących kosztów utrzymania miasta i ograniczenie inwestycji	Wysoki	Krótki	Przeniesienie/Łagodzenie/Unikanie
Dewastacja finansów publicznych	Wysoki	Teraz	Łagodzenie
Załamanie rynków globalnych. Utworzenie kilku bloków polityczno-gospodarczych			
Szansa dla Wrocławia na rozwój rynku regionalnego (środkowoeuropejskiego)	Średni	Średni	Akceptacja
Rosnące wydatki na obronność w państwach europejskich (co najmniej do roku 2040)			
Rozwój przemysłu zbrojeniowego we Wrocławiu	Średni	Średni	Akceptacja
Obniżenie poziomu inwestycji zagranicznych w Polsce w perspektywie kolejnych kilku lat			
Strata kolejnych inwestorów zagranicznych i spowolnienie rozwoju gospodarczego miasta	Wysoki	Średni	Łagodzenie
Utrzymująca się podwyższona inflacja (możliwa aż do 2040 roku)			
Wzrost bieżących kosztów utrzymania miasta i ograniczenie inwestycji	Wysoki	Krótki	Przeniesienie/Łagodzenie/Unikanie
Dewastacja finansów publicznych	Wysoki	Teraz	Łagodzenie
Wzrost cen energii (co najmniej do 2030 roku)			
Transformacja/suwerenność energetyczna	Średni	Krótki	Akceptacja
Ubóstwo energetyczne	Wysoki	Teraz	Łagodzenie
Spowolnienie gospodarcze	Wysoki	Teraz	Łagodzenie
EKOLOGICZNE			
Nasilenie konfliktów przestrzennych na tle zagadnień ochrony środowiska	Średni	Średni	Łagodzenie
Przyspieszenie procesu dekarbonizacji przez kraje Unii Europejskiej			
Trudności z lokalizacją we Wrocławiu źródeł OZE	Średni	Średni	Przeniesienie
Spowolnienie dekarbonizacji w skali globalnej			
Brak środków na transformację energetyczną i transport publiczny	Wysoki	Teraz	Łagodzenie

KONSEKWENCJE WOJNY W UKRAINIE	POZIOM WPLYWU	CZAS DOJRZ.	STRATEGIA REAKCJI NA RYZYKO
TECHNOLOGICZNE			
Silny skok w rozwoju technologii wojskowych			
Dalszy rozwój branży IT we Wrocławiu (ale jest też zagrożenie, ryczałt podatkowy)	Wysoki	Średni	Akceptacja
Rozwój przemysłu zbrojeniowego we Wrocławiu	Średni	Średni	Akceptacja
Nasilenie cyberzagrożeń. W szczególności ataków ze strony innych państw			
Utrata kapitału społecznego (z powodu dezinformacji)	Średni	Średni	Unikanie
Akty przemocy i radykalizacja wśród i wobec mniejszości ukraińskiej	Wysoki	Średni	Przeniesienie
Degradacja krytycznej infrastruktury	Wysoki	Teraz	Unikanie
Zwiększenie inwestycji unijnych w innowacje technologiczne w zakresie zielonej energii			
Szansa realizacji inwestycji zewnętrznych związanych z zieloną energią we Wrocławiu	Wysoki	Średni	Akceptacja
PRAWNE			
Odzwierciedlone w legislacji działanie w warunkach podwyższonego zagrożenia krajów UE co najmniej do roku 2040			
Dalsze osłabianie pozycji samorządu Wrocławia	Wysoki	Średni	Łagodzenie
INNE			
Nasilenie znaczenia wojen informacyjnych			
Dalsze osłabianie pozycji samorządu Wrocławia	Wysoki	Średni	Łagodzenie
Spadek zaufania społecznego (prowadzący do osłabienia kapitału społecznego miasta)	Wysoki	Krótki	Łagodzenie

TAB. 3 Konsekwencje wojny w Ukrainie dla Wrocławia

Na poniższym wykresie (RYS. 1) przedstawiono wyniki prac warsztatowych dot. konsekwencji wojny w Ukrainie dla Wrocławia. Strategie reakcji na ryzyko przypisane danym konsekwencjom oznaczono odpowiednim kolorem: **akceptacja**, **łagodzenie**, **przeniesienie**, **unikanie**. Jeśli uczestnicy zdecydowali, że strategia reakcji na ryzyko dla danego zagrożenia różniłaby się w zależności od innych czynników, lub byłaby złożona, dane zagrożenie oznaczono kolorem **pomarańczowym**.

Warsztaty nastawione były w dużej mierze na zagrożenia wynikające z konsekwencji wojny w Ukrainie, dlatego też przyjęto strategię zarządzania ryzykiem dotyczące zagrożeń. Uczestnicy dostrzegli jednak wśród tych konsekwencji także szanse dla rozwoju Wrocławia. W takim wypadku założono, że strategią reakcji na szanse będzie **akceptacja**, bez rozróżnienia na aktywne i pasywne wykorzystywanie danych szans.

RYS. 1 Konsekwencje wojny w Ukrainie dla Wrocławia

Konsekwencje wojny w Ukrainie dla Wrocławia będą widoczne w krótkim lub średnim okresie (większość), podczas gdy niektóre z nich mają miejsce już teraz. Uczestnicy nie przyporządkowali żadnych konsekwencji do kategorii z długim czasem dojrzwania. Oznacza to, że Wrocław będzie musiał podjąć szybką odpowiedź na konsekwencje wojny w Ukrainie i związane z nią zagrożenia.

Ponadto zdecydowana większość konsekwencji została określona jako zjawiska o średnim lub wysokim poziomie wpływu. Niski poziom wpływu oczekiwany jest jedynie w przypadku impulsu do rozwoju miasta i regionu (w efekcie wojny), ponieważ spodziewana skala tego zjawiska jest raczej niska.

Najistotniejsze konsekwencje dla Wrocławia (tzn. te o najkrótszym czasie dojrzwania i najwyższym poziomie wpływu) dotyczą głównie zagadnień społecznych i ekonomicznych.

Konsekwencje społeczno-polityczne

Pośród obecnie występujących konsekwencji społecznych wyróżnia się migracje (zarówno napływ uchodźców z Ukrainy, jak i odpływ ukraińskich mężczyzn w wieku poborowym), a także wzrost ekstremizmów (skrajnej prawicy i lewicy), niejako będący reakcją na migracje i obecną sytuację polityczną, mogące prowadzić do aktów przemocy. W odpowiedzi na te zagrożenia miasto Wrocław powinno zastosować strategię łagodzenia.

W niedalekiej przyszłości, obejmującej najbliższe kilka lat, mogą pojawić się także szanse dotyczące społeczeństwa miasta, takie jak poprawa sytuacji demograficznej Wrocławia (dzięki napływowi Ukraińców) oraz podmiotowość polityczna mniejszości ukraińskiej (która może być traktowana zarówno jako szansa, jak i wyzwanie, ze względu na potencjalny opór części mieszkańców miasta i rosnące napięcia społeczne). Jednakże, pomimo poprawy sytuacji demograficznej miasta, wzrost kapitału społecznego może ulec zahamowaniu, ze względu na niepewność jutra wśród mieszkańców i spadek zaufania społecznego, które w parze z trudną sytuacją ekonomiczną mogą prowadzić do ograniczenia przedsiębiorczości mieszkańców. Ponadto w średnim stopniu obecnie obserwowany trend imigracji ludności ukraińskiej do Wrocławia może ulec zahamowaniu kiedy sytuacja bezpieczeństwa w Ukrainie się ustabilizuje i rozpocznie się odbudowa kraju. Uczestnicy warsztatu przyjęli jako strategię łagodzenie spadku zaufania społecznego i poczucia niepewności wśród mieszkańców, natomiast wobec odpływu ludności ukraińskiej wybrali akceptację.

W średnim okresie (5–10 lat), uczestnicy wyszczęgnili zagrożenia o wysokim poziomie wpływu związane z radykalizacją, takie jak wzrost napięć na tle narodowościowym, które Wrocław powinien się starać łagodzić, oraz akty przemocy wśród i wobec mniejszości ukraińskiej, którymi wg uczestników powinna zajmować się policja oraz organy krajowe. W średnim okresie oczekiwana jest także utrata kapitału społecznego z powodu dezinformacji, o średnim poziomie wpływu. W tym przypadku uczestnicy warsztatu zaproponowali strategię unikania poprzez np. prowadzenie kampanii informacyjnych lub prawne ściganie kampanii dezinformacyjnych.

Wśród kwestii politycznych uczestnicy warsztatu wyszczęgnili osłabianie pozycji samorządu Wrocławia w średnim okresie, związane m.in. potencjalnym przedłużonym działaniem rządu centralnego w warunkach podwyższonego zagrożenia oraz upolitycznieniem ekonomii (używaniem gospodarki jako narzędzia nacisków politycznych). Samorząd Wrocławia, na przekór ograniczonym możliwościom przeciwdziałania, powinien dążyć do łagodzenia wpływu tego ryzyka, którego realizacja ma wysoki poziom wpływu na rozwój miasta. Ponadto w średnim okresie mogłoby nastąpić załamanie relacji polsko-niemieckich w związku z różnicami politycznymi. Miałyby to średni wpływ na Wrocław, a miasto starałoby się łagodzić to zagrożenie.

W krótkim okresie uczestnicy wskazali na możliwe zagrożenie bezpieczeństwa mieszkańców Wrocławia. Ze względu na bardzo niskie prawdopodobieństwo rozprzestrzenienia działań wojennych do Polski punkt ten dotyczy jednak niekonwencjonalnych zagrożeń, o średnim poziomie wpływu. Ponadto w średnim okresie

przy Wrocławiu planowane jest utworzenie polsko-amerykańskiej bazy lotniczej (Aerial Port of Debarkation), które zwiększy bezpieczeństwo Polski i regionu, ale jednak może skutkować ekspozycją wrocławskiej wspólnoty lokalnej na nowe zagrożenia militarne i terrorystyczne.

Konsekwencje ekonomiczno-gospodarcze

Wojna w Ukrainie przyniesie ze sobą również konsekwencje ekonomiczne. Obecnie uczestnicy warsztatu wyróżnili zagrożenia o wysokim poziomie wpływu dla Wrocławia, takie jak spowolnienie wzrostu gospodarczego oraz rosnący deficyt budżetowy, spowodowane m.in. spadkiem konsumpcji (ze względu na inflację i wysokie stopy procentowe), sankcjami, rosnącymi cenami energii oraz innymi skutkami wojny w Ukrainie. Te konsekwencje pociągają za sobą kolejne problemy, takie jak ograniczone środki na transformację energetyczną oraz ubóstwo energetyczne. Proponowaną strategią zarządzania ryzykiem wobec tych zagrożeń jest łagodzenie, poprzez np. odpowiednią alokację środków publicznych oraz próby pozyskania nowych inwestorów.

W ciągu najbliższych pięciu lat oczekiwany jest przede wszystkim wzrost bieżących kosztów utrzymania miasta i ograniczenie inwestycji, co miałoby wysoki negatywny poziom wpływu na rozwój miasta. W tym przypadku uczestnicy zaproponowali przyjęcie, w miarę możliwości, strategii unikania, natomiast jeśli będzie to niemożliwe, łagodzenia zagrożeń oraz częściowego przeniesienia (polegającego na zaangażowaniu rządu centralnego w zarządzanie tym ryzykiem). W krótkim okresie oczekuje się także przyspieszenia transformacji i suwerenności energetycznej ze względu na sankcje wobec Rosji oraz wstrzymywanie dostaw energii przez ten kraj, co zmusza do szybkiego poszukiwania innych źródeł. Część uczestników zasugerowała również, że obecna sytuacja w Ukrainie mogłaby być impulsem do rozwoju regionu, przyciągając nowych inwestorów, np. tych wycofujących się z Ukrainy lub chcących rozwijać nowe sektory we Wrocławiu (np. przemysł zbrojeniowy). Poziom wpływu tego zjawiska oceniono jednak jako niski, ze względu na oczekiwaną niską skalę zjawiska oraz jego kwestionowane prawdopodobieństwo.

W średnim okresie uczestnicy warsztatu dostrzegli szanse o wysokim poziomie wpływu, takie jak rozwój branży IT oraz przemysłu zbrojeniowego (o średnim poziomie wpływu) we Wrocławiu i okolicach, który przyczyniłby się do reindustrializacji miasta. Miasto mogłoby także pozyskać nowych inwestorów zewnętrznych przy projektach związanych z transformacją energetyczną, co miałoby wysoki wpływ na rozwój Wrocławia. Jednakże w zależności od przyszłej sytuacji polityczno-gospodarczej, miasto mogłoby nadal tracić inwestorów zagranicznych. W sytuacji zakończenia działań wojennych inwestorzy mogliby chętniej skupiać swoją działalność na Ukrainie (wycofując się z Wrocławia), natomiast w przypadku przedłużania wojny, trudna sytuacja ekonomiczna mogłaby zniechęcać inwestorów do działań na rynku środkowo – i wschodnioeuropejskim. Zaangażowanie inwestorów zagranicznych będzie miało silny wpływ na rozwój gospodarczy Wrocławia. Ponadto w średnim okresie wzrasta szansa dla Wrocławia na rozwój rynku regionalnego (rozumianego

jako rynek środkowoeuropejski), jednak ta szansa utrzymuje się na średnim poziomie wpływu ze względu na niepewność realizacji.

W średnim okresie mogą również wystąpić trudności z lokalizacją odnawialnych źródeł energii we Wrocławiu, co miałoby średni wpływ na miasto. Wobec takiego zagrożenia Wrocław przyjąłby strategię przeniesienia. Zagrożeniem o podobnym nasileniu i czasie dojrzewania mogą być konflikty dotyczące zagospodarowania terenu, w których ochrona terenów zielonych będzie przeciwstawiona inwestycjom – nowym terenom mieszkalnym lub infrastrukturze. Wrocław mógłby się starać łagodzić takie zagrożenia. Innym zagrożeniem dotyczącym rozwoju przestrzennego miasta, jak i problemów społecznych, może być zbyt niska podaż mieszkań na rynku, spowodowana między innymi napływem uchodźców. Według uczestników warsztatu to zagrożenie cechowałoby się wysokim poziomem wpływu oraz krótkim czasem dojrzewania. Wrocław mógłby wobec tego ryzyka zastosować strategię przeniesienia oraz łagodzenia, w stopniu, który odpowiada kompetencjom i możliwościom miasta.

PODSUMOWANIE

W kontekście konsekwencji wojny w Ukrainie najbardziej prawdopodobna wydaje się być realizacja scenariusza „Zakładnicy gospodarki”, który zakłada problemy gospodarcze i spadek jakości życia. Te założenia zostaną pogłębione przez deglobalizację i kryzys gospodarczy. Jeśli nie wzmocni się współpraca międzynarodowa, negatywne założenia tego scenariusza będą trudne do odwrócenia. Ponadto obecna sytuacja osłabia założenie dotyczące ograniczenia globalnej emisji gazów cieplarnianych, chociaż sprzyja transformacji energetycznej w Polsce i Europie.

Jednocześnie, pomimo założenia o Polsce jako kraju demokratycznym, kierującym się rządami prawa, osłabione zostało założenie o silnej decentralizacji. Jak dalek wskazali uczestnicy warsztatu, kompetencje samorządów zależą będą w tej sytuacji w dużej mierze od woli i sposobu zarządzania rządu centralnego. Z jednej strony, mogłyby zostać rozszerzone o funkcje związane z bezpieczeństwem i polityką migracyjną. Z drugiej jednak, wobec kryzysów (gospodarczych, humanitarnych, katastrof naturalnych, itd.), rząd mógłby zdecydować o centralizacji zarządzania kryzysowego i przejęciu części kompetencji samorządów w ramach ujednoczenia odpowiedzi na kryzys. Dużym wyzwaniem, w każdym scenariuszu, może okazać się finansowanie samorządów, z powodu niższych wpływów do budżetu podczas spowolnienia gospodarczego.

Wyzwania, na jakie będzie musiał odpowiedzieć Wrocław, to przede wszystkim właśnie kryzys gospodarczy, ale też migracje ludności i związane z nimi zagrożenia, takie jak wzrost napięć wśród społeczeństwa, a nawet radykalizacja; lub kwestie dotyczące zarządzania przestrzenią (suburbanizacja, peryurbanizacja i podaż mieszkań). Dodatkowo transformacja energetyczna powinna przyspieszyć w średnim okresie. Jednak w krótkim okresie miasto (jak i reszta Polski) może zmagać się z ubóstwem energetycznym. Wobec większości z tych wyzwań Wrocław powinien się starać stosować strategię łagodzenia zagrożeń, ponieważ wiele z nich jest napędzane czynnikami zewnętrznymi i nie da się ich uniknąć.

